

> Retouradres Postbus 20011 2500 EH Den Haag

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Oekraïense Ontheemden

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20011
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum 14 juli 2025
Betreft Vragen n.a.v. toezegging over terugkeer in relatie tot
Oekraïense mannen in dienstplichtige leeftijd

Onze referentie
6511548

Bijlage(n)
1

Geachte heer Ensor,

In het kader van uw Woo-verzoek naar aanleiding van een toezegging over terugkeer in relatie tot Oekraïense mannen in dienstplichtige leeftijd heeft u een aantal specifieke vragen opgenomen. Deze vragen vallen niet binnen het kader van de Woo en kunnen niet via die route worden beantwoord. In plaats daarvan zijn de vragen als informatieverzoek behandeld en aan u verzonden lopende de verdere afhandeling van het Woo-verzoek.¹ Ten aanzien van een informatieverzoek is geen beroep en bezwaar mogelijk.

Alvorens ik inga op uw specifieke vragen, wil ik u graag bedanken voor uw betrokkenheid die middels uw verzoek naar voren komt en besteed ik graag eerst aandacht aan het juridisch kader dat op dit moment van toepassing is voor ontheemden uit Oekraïne.

Na de grootschalige invasie van Rusland in Oekraïne is op 4 maart 2022 de Richtlijn Tijdelijke Bescherming geactiveerd (RTB). De RTB is een Europese richtlijn waaraan EU-lidstaten, waaronder Nederland, gebonden zijn. De toepassing van de RTB is in Nederland geïmplementeerd door middel van de Vreemdelingenwet 2000. Voor de opvang en voorzieningen van tijdelijk beschermde in Nederland zijn de Tijdelijke Wet opvang ontheemden Oekraïne en de Regeling opvang ontheemden Oekraïne ingevoerd.

Op basis van de RTB hebben ontheemden uit Oekraïne die aan de voorwaarden van de RTB voldoen recht op tijdelijke bescherming, ongeacht hun geslacht, leeftijd of eventuele dienstplicht. De RTB maakt daarin geen onderscheid. Op dit fundament is de in het kader van de toezegging in de Verzamelbrief Oekraïne gedane analyse gebaseerd.²

De maatregelen van de Oekraïense overheid in het kader van mobilisatie doen niet af aan het recht op tijdelijke bescherming van ontheemden in Nederland die voldoen aan de voorwaarden van de RTB. De RTB loopt op dit moment tot en met 4 maart 2026. Op 4 juni 2025 heeft de Europese Commissie een voorstel gedaan tot verlenging van de tijdelijke bescherming met een jaar.³ Hierover is op 13 juni

¹ De afhandeling van het Woo-verzoek en de vragen ihkv het informatieverzoek zijn twee verschillende processen met een verschillende doorlooptijd.

² *Kamerstukken II*, 2024-2025, 19 637, nr. 3338.

³ COM/2025/650 final

Datum
14 juli 2025

Onze referentie
6511548

2025 politieke overeenstemming bereikt. Indien de Raad instemt met dit voorstel, wordt de activering van de RTB verlengd tot en met 4 maart 2027. Dat neemt niet weg dat ontheemden die nu vrijwillig willen terugkeren daarvoor ondersteuning kunnen krijgen door de Dienst Terugkeer en Vertrek.⁴

In de bij deze brief gevoegde bijlage worden de door u gestelde inhoudelijke vragen weergegeven, met een reactie. Ik ga ervanuit uw vragen hiermee voldoende te hebben beantwoord.

Met vriendelijke groet,

Luuk Leussink

Directeur programmadirectie Oekraïense Ontheemden

⁴ [Hulp bij terugkeer naar Oekraïne | Dienst Terugkeer en Vertrek](#)

Datum
14 juli 2025

Onze referentie
6511548

Bijlage 1: beantwoording vragen n.a.v. toezegging Minister-President

1. Heeft het ministerie, óf alleen óf in samenwerking met andere ministeries of overheidsdiensten en/of met de Oekraïense autoriteiten mogelijkheden onderzocht om Oekraïense mannen in de dienstplichtige leeftijd terug te laten keren naar Oekraïne en, zo ja, welke mogelijkheden zijn overwogen en wat is de uitkomst van deze consultaties, welke mogelijkheden zijn gekozen en hoe zijn deze geïmplementeerd?

Naar aanleiding van de toezegging van de minister-president tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen op 18 en 19 september 2024 is er ambtelijk verkend hoe Oekraïense mannen in Nederland gemotiveerd zouden kunnen worden om vrijwillig terug te keren. Onder andere in gesprekken met de Oekraïense autoriteiten over een breed scala aan onderwerpen is dit onderwerp van Oekraïense mannen in dienstplichtige leeftijd meermaals aan de orde (gekomen).

De conclusie is dat Oekraïense mannen, in de dienstplichtige leeftijd, indien zij voldoen aan de voorwaarden van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB), net als andere ontheemden die aan deze voorwaarden voldoen, recht hebben op tijdelijke bescherming op grond van de RTB, in Nederland. In het kader van de RTB is er sprake van recht op tijdelijk verblijf, opvang en toegang tot voorzieningen. Van gedwongen terugkeer kan, zo lang de tijdelijke bescherming voortduurt en de ontheemde daarvoor in aanmerking komt, geen sprake zijn. Het staat ontheemden uiteraard vrij om, als zij dit zelf willen, terug te keren om in het leger te dienen. Er is, in samenspraak met de Oekraïense autoriteiten alsook de DTenV, verkend welke verbeteringen in de informatievoorziening over de mogelijkheden om vrijwillig terug te keren zouden kunnen worden doorgevoerd en welke ondersteuning mogelijk nodig is.

2. Wat moet concreet worden verstaan onder de zin "De afgelopen tijd is opvolging aan de toezegging gegeven."?

Zoals hierboven benoemd, is er breed ambtelijk gevolg gegeven aan de toezegging van de minister-president door middel van een verkenning. Het uitgangspunt bij deze verkenning is geweest dat alle ontheemden uit Oekraïne die voldoen aan de voorwaarden van de RTB, tijdelijke bescherming genieten, ongeacht hun geslacht of hun leeftijd.

3. Heeft het ministerie een juridische beoordeling gemaakt van de eventuele strijdigheid van de dienstplicht alleen voor mannen in Oekraïne met artikel 26 van het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (hierna "ICCPR ") en artikel 14 van het EVRM? Zo niet, waarom niet, en, zo ja, wat is de uitkomst van die juridische beoordeling?

Nee. De aanscherping van de mobilisatiewet op 18 mei 2024 in Oekraïne is beleid van de Oekraïense overheid. Het is daarom aan de Oekraïense overheid om te beoordelen of de artikelen 26 van de ICCPR en 14 van het EVRM in strijd zijn met

Datum
14 juli 2025

Onze referentie
6511548

het Oekraïense beleid.⁵ Deze beoordeling is niet aan het ministerie. Dit beleid van de Oekraïense overheid heeft geen invloed op de aanspraak op tijdelijke bescherming in Nederland op basis van de RTB.

4. Heeft het ministerie een juridische beoordeling gemaakt van de eventuele strijdigheid tussen het uitreisverbod voor Oekraïense mannen in de dienstplichtige leeftijd en artikel 12.2 ICCPR, gelezen in combinatie met artikel 4.1 ICCPR, in het bijzonder met betrekking tot het verbod in artikel 4.1 ICCPR op afwijkingen van het ICCPR die gebaseerd zijn op geslachtsdiscriminatie? Zo niet, waarom niet, en, zo ja, wat is de uitkomst van die juridische beoordeling?

Nee. Het uitreisverbod voor Oekraïense mannen in de dienstplichtige leeftijd is beleid van de Oekraïense overheid. Het is aan de Oekraïense overheid om te beoordelen of artikelen 12.2 en 4.1 van de ICCPR in strijd zijn met het Oekraïense beleid.

5. Heeft het ministerie een juridische beoordeling gemaakt van de eventuele strijdigheid van de dienstplicht alleen voor mannen in Oekraïne en het uitreisverbod voor Oekraïense mannen in de dienstplichtige leeftijd enerzijds en artikel 7(1)(h) van het Statuut van Rome anderzijds, waarin de misdaad tegen de menselijkheid van gendervervolging wordt genoemd? Zo niet, waarom niet, en, zo ja, wat is de uitkomst van die juridische beoordeling?

Zie de reacties op vragen 3 en 4. Het is aan de Oekraïense overheid om te beoordelen of het Oekraïense beleid in strijd is met artikel 7(1)(h) van het Statuut van Rome. Op 25 oktober 2024 heeft Oekraïne het Statuut van Rome geratificeerd.⁶

6. In het geval de bovengenoemde juridische beoordelingen zijn uitgevoerd en conclusies daaruit getrokken zijn:

- (a) Heeft het ministerie de conclusie getrokken dat de dienstplicht in Oekraïne die alleen voor mannen geldt een vorm van geslachtsdiscriminatie is, die verboden is op grond van artikel 26 ICCPR en artikel 14 EVRM (gelezen samen met artikel 15.2 EVRM en samen met artikelen 26 en 4.1. ICCPR)?

Dit vraagstuk is geen onderdeel van de door het ministerie uitgevoerde verkenning. Daarnaast is het aan de Oekraïense overheid om te beoordelen of het Oekraïense beleid in strijd is met bovengenoemde artikelen.

- (b) Heeft het ministerie de conclusie getrokken dat een uitreisverbod dat alleen voor Oekraïense mannen geldt in strijd is met artikel 12.2, gelezen in combinatie met artikel 4.1 ICCPR?

⁵ Oekraïne heeft beide internationale verdragen geratificeerd. ICCPR: tbinetnet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?CountryID=183&Lang=EN
ECHR: CP Ukraine ENG

⁶ [Ukraine | International Criminal Court](https://ukraine.icj.org/)

Datum
14 juli 2025

Onze referentie
6511548

Dit vraagstuk is geen onderdeel van de door het ministerie uitgevoerde verkenning. Daarnaast is het aan de Oekraïense overheid om te beoordelen of het Oekraïense beleid in strijd is met bovengenoemde artikelen.

(c) Heeft het ministerie de conclusie getrokken dat de dienstplicht alleen voor Oekraïense mannen, het uitreisverbod voor Oekraïense mannen en het opsporen en straffen van dienstweigeraars en deserteurs een vorm van gendervervolging is op grond van het Statuut van Rome en als gevolg een misdaad tegen de menselijkheid is?

Dit vraagstuk is geen onderdeel van de door het ministerie uitgevoerde verkenning.

(d) Als het antwoord op (c) bevestigend is heeft het ministerie bepaald dat Oekraïense mannen die Oekraïne verlaten, die dienst weigeren en die deserteren in aanmerking komen voor asiel op grond van het schenden van hun mensenrechten (genderdiscriminatie) en als mensen die vluchten voor misdaden tegen de menselijkheid?

Dit vraagstuk is geen onderdeel van de door het ministerie uitgevoerde verkenning, in relatie tot de toezegging van de minister-president. Het enkele feit dat er een dienstplicht is en een Mobilisatiewet is ingevoerd is geen eigenstandige reden om asiel te verlenen. Ook het feit dat hierin onderscheid wordt gemaakt in gender of geslacht is op zichzelf niet voldoende om aan te nemen dat er sprake is van vervolging op die grond.

Als aan de voorwaarden onder de RTB wordt voldaan, moet tijdelijke bescherming worden geboden.

(e) Welke informatie heeft het Ministerie beschikbaar gesteld over de rechten van Oekraïense mannen op asiel op grond van (d) naast hun rechten op grond van de RTB?

In Nederland is de tijdelijke bescherming onder de RTB gekoppeld aan het indienen van een asielaanvraag. Hierover worden ontheemden geïnformeerd. Voor de duur van de tijdelijke bescherming wordt de behandeling van de asielaanvraag in beginsel opgeschort. Voor het overige is de algemene regelgeving ten aanzien van asielprocedures van toepassing. Het inhoudelijke beleid is opgenomen in de Vreemdelingencirculaire 2000.

(f) Heeft het ministerie haar bevindingen en standpunten bekend gemaakt aan de Oekraïense autoriteiten en naleving van internationaal recht en, in het bijzonder, het ICCPR en het EVRM geëist?

Het ministerie heeft de conclusie uit ambtelijke verkenning gedeeld en daarbij is, zoals eerder benoemd, in omgang met de Oekraïense autoriteiten gekeken hoe de informatievoorziening over mogelijkheden bij vrijwillige terugkeer naar Oekraïne (verder) kan worden verbeterd.

Datum
14 juli 2025

Onze referentie
6511548

A. Vragen naar aanleiding van het volgende citaat:

"Met inachtneming hiervan heb ik gekeken naar eventuele manieren waarop Oekraïense mannen die verblijfsrecht hebben onder de RTB, gefaciliteerd kunnen worden om vrijwillig terug te keren." – Minister-President Schoof

1. Informatie omtrent het aantal gesprekken dat heeft plaatsgevonden, gespreksverslagen, instructies aan degenen die de gesprekken hebben gevoerd en eventueel schriftelijke informatie die aan Oekraïense mannen is uitgereikt.

Op ambtelijk niveau is er opvolging gegeven aan de toezegging van de minister-president aan de Tweede Kamer. De weerslag van de uitvoering van deze toezegging is te raadplegen via de Verzamelbrief Opvang Oekraïne d.d. 20 december 2024.⁷

2. Zijn deze mannen geïnformeerd over hun mogelijk recht op asiel op grond van schending van hun mensenrechten (geslachtsdiscriminatie) en/of misdaden tegen de menselijkheid (gendervervolgung)?

Zoals in het antwoord op vraag 6e benoemd, hebben alle ontheemden uit Oekraïne op het moment dat zij tijdelijke bescherming aanvragen tegelijkertijd een asielaanvraag ingediend. De verdere behandeling van deze asielaanvragen is opgeschort gedurende de tijdelijke bescherming. Hierover zijn ontheemden uiteraard geïnformeerd door de IND. In de informatievoorziening met betrekking tot het recht tot tijdelijke bescherming en gelijktijdige asielaanvraag wordt geen onderscheid gemaakt op gender. Voor het overige is de algemene regelgeving ten aanzien van asielprocedures van toepassing. Het ministerie, waaronder begrepen de IND, adviseert asielzoekers niet actief over mogelijk in te brengen asielmotieven. Dat is aan de verzoeker zelf, of aan de rechtshulpverlener.

3. Hoeveel gesprekken zijn gevoerd met Oekraïense vrouwen in de wat voor mannen geldt als de dienstplichtige leeftijd om hun terugkeer naar Oekraïne te faciliteren zodat zij kunnen deelnemen aan de verdediging van Oekraïne?

Ontheemden die willen terugkeren naar Oekraïne kunnen zich op eigen initiatief wenden tot de Dienst Terugkeer en Vertrek (DTenV) voor ondersteuning bij vrijwillig vertrek. Zo kan de DTenV de reis tot aan de Pools-Oekraïense grens regelen. Ongeveer 500 Oekraïners hebben tot dusver van deze terugkeerondersteuning gebruikgemaakt. In deze data is geen sprake van onderscheid tussen mannen en vrouwen. Ongeacht gender of reisdoel, staat het iedereen vrij om op vrijwillige basis terug te keren naar Oekraïne.

4. Als geen van de in (3) genoemde gesprekken zijn gehouden, wat is hier de reden voor?

⁷ Kamerstukken II, 2024-2025, 19 637, nr. 3338.

Datum
14 juli 2025

Onze referentie
6511548

De vrijwillige terugkeer van Oekraïners wordt gefaciliteerd door de DTenV. Zie daarvoor ook [Hulp bij terugkeer naar Oekraïne | Dienst Terugkeer en Vertrek](#).

Indien het antwoord op (3) ontkennend is, heeft het ministerie een juridische beoordeling gemaakt van eventuele strijdigheid met de Wet gelijke behandeling, het ICCPR en het EVRM van het houden van dergelijke gesprekken met Oekraïense mannen en het niet houden van dergelijke gesprekken met Oekraïense vrouwen? Zo ja, wat was daar de uitkomst van en, zo niet, waarom niet?

Er zijn geen gesprekken gevoerd met Oekraïense mannen of vrouwen over de terugkeer naar Oekraïne vanwege de aangescherpte Mobilisatiewet.

B. Algemene vragen

1. Heeft het ministerie een juridische beoordeling laten maken van de verdragsverplichtingen van Nederland en de vereisten van Nederlandse wet en regelgeving om vast te stellen of het houden van terugkeergesprekken met Oekraïense mannen in de dienstplichtige leeftijd om druk uit te oefenen, ze met faciliterende maatregelen te bewegen of ze te overtuigen terug te keren naar Oekraïne kan worden gekwalificeerd als actieve deelname door de Nederlandse Staat aan genderdiscriminatie (een mensenrechtenschending) of gendervervolging (een misdaad tegen de menselijkheid)? Zo ja, wat is de uitkomst van deze beoordeling en, zo niet, waarom niet?

Terugkeergesprekken met ontheemden hebben niet tot doel om Oekraïense mannen te bewegen terug te keren om aan de mobilisatie te voldoen. Terugkeergesprekken worden gevoerd met iedereen die (mogelijk) terug wil. Een juridische beoordeling is derhalve niet aan de orde.

2. Erkent het ministerie dat dienstplicht alleen voor mannen, waardoor mannen, vrijwillig of niet, aan oorlogsgeweld worden onderworpen, als slachtoffer of als dader, met de dood, zwaar (mogelijk levenslange debilerend) fysiek letsel of (mogelijk levenslange en debilerende) psychisch trauma tot gevolg, louter op grond van hun geslacht, een vorm van gendergerelateerd geweld, genderdiscriminatie en gendervervolging is? Zo ja, op welke wijze is dit waar te nemen in de beleidsstukken, asielbeoordelingskaders en interne en externe communicatie van het Ministerie?

Dienstplicht is in Nederland sinds 1 januari 2020 ook geldend voor vrouwen. De keuze hiervoor verschilt per land. Oekraïne sluit vrouwen niet uit van militaire dienst, maar maakt een andere overweging met betrekking tot de dienstplicht.

Oekraïners die in Nederland aankomen staat het, net zoals andere vreemdelingen, vrij te allen tijde een asielaanvraag in te dienen. Zoals hierboven reeds benoemd, hebben alle ontheemden uit Oekraïne op het moment dat zij tijdelijke bescherming verzoeken tegelijkertijd een asielaanvraag ingediend. De verdere

behandeling van deze asielaanvragen is opgeschort gedurende de tijdelijke bescherming.

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Oekraïense Ontheemden

Datum
14 juli 2025

Onze referentie
6511548